

ORADEA-MARE (NAGYVÁRAD)
12 Iunie st. v.
24 Iunie st. n.

Ese in fie-care duminica.
Redacțiunea in
Közép-utca nr. 395.

Nr. 24.

ANUL XIX.
1883.

Prețul pe un an 10 fl.
Pe $\frac{1}{2}$ de an 5 fl.; pe $\frac{1}{4}$,
de an 2 fl. 70 cr.
Pentru România 25 lei.

De te-am cântat . . .

De te-am cântat așa de bine
Când încă nu te cunosceam,
Și nu sciam că porți in tine
Comori ce 'n daru le căutam
In înirzele ce 'ntâlniam ;

Cum te-aș căută, imi scii tu spune,
Ați când aieva-am întâlnit
In tine-o scumpă visiune :
Al fericirii-mi vis, clădit
In timp-amari ce-am viețuit ?

Căci dec'atuncea, când departe
Eram de tine pe pământ,
Din cîrda lirei mele sparte
P'al sufletului meu morment,
Smulgeam accente să te cânt ;

Acum, când sîntem împreună,
N'aș mai cătă 'n durerea mea
Flori triste, să formez cunună
Din ele pentru fruntea ta
Mai albă ca un fulg de nea ;

Ci de pe fruntea-ți genială
Prin infocate sărutări
Culege-aș, să te cânt cu fală,
Mierea d'amor ce tu presări
In ale tale dulci cântări.

1881.

Iuliu I. Roșca.

Pădurețul.

— Poveste. —

A fost ce-a fost, că decă n'ar fi fost nu s'ar povesti. A fost odată într'o țară depărtată un împărat bogat și cu multă stăpânire. Împăratul acesta avea numai un băiat, pe care îl iubiă și el și împărătesa lui cu totă iubirea unor părinți adevărați; i impliniau toate poftele inimii sale, nu treceau intru nimic peste voința lui și se uitau la el cum te uiți la mândrul sôre.

Dar băiatul par că nu eră și el din viță împărătescă, par că nu se ridicase in imbelșugarea și bogăția tătâne-seu, că nu trăgea a nēm mare odată cu capul.

El in loc să-și facă trebă cu feciorii boerilor din împărăție, cu feciorii de crai și de împărați din vecinătatea aceea să intovărășia cu băeții țeranilor și bătea împreună cu ei câmpurile și potecile delurilor in jocurile lor sburdalnice; și in loc să mănânce la mēsa împărătescă a tătâne-seu mîncările scumpe ce-or fi fost pe acolo, mîncă bulz și păsat pe la casele ômenilor.

Mult nēcaz și multă supărare a pricinuit el împăratului și împărătesei cu acesta purtare a lui, și odată când vinise ca de obicei pe inserate acasă, i dīce mamă-sa împărătesă mîhnită :

— Unde-ai fost erăș Pădurețul mamei? bagsēma nu te pré trage inimiôra cătră casa ta și părinții tei, și cătră nēmul mare de care te ții.

Și de atunci Pădurețul i-a ramas numele până in ziua de ați. Dar de gēba, că feciorul nostru nu se indreptă; pe semne așa-i spunea lui inima să facă și inimii ba să-i poți porunci vre-odată.

Așa a fost ați; așa a fost mâni și așa cum ve spusei au fost ani intregi după olaltă, până a crescut Pădurețul mare și s'a făcut un voinic ôcheș și rumen ca un Fēt-frumos din lumea qinelor.

Când îl vedeau părinții așa frumos li se mai ușură inima și nu-și puteau luă ochii de pe el; da el eră vecinic inchis și vecinic fără voie par că doriă ceva, despre ce el ênsuș nu-și putea da sēmă.

Odată când vine acasă după mîncare i dīce mamă-sa cu bunătate :

— I fi flămînd dragul mamei și n'a ramas nimic dela prînd să-ți dau; spune-mi puiul meu ce ai mîncă, să-ți facă mama ceva pe pofta inimii tale ?

— Fă-mi o pogace mamă, — dīse Pădurețul, — că n'am mîncat de mult și tare dor imi e de dēnsa.

Face împărătesa pogacia, o sucesce bine, o întēpă de câteva ori cu vērful cuțitului și o bagă in cuptor să se cōcă, er ea se duce să-și mai vēdă de trebile ei prin casă.

Pădurețul se invērteșce cât se invērteșce prin cuină și fără să aștepte până s'a cōce pogacia o scōte din cuptor, o pune intr'o traistă și pe când nu-l vedea nime ese la uliță in drum. Acolo ia un pumn de praf și-l aruncă in vânt și încătrău a dus vântul pulberea intr'acolo a plecat și el.

S'a dus Pădurețul s'a mai dus, încătrău îl ducea drumul și încătrău i spuneau ochii; unde îl ajungea nōptea acolo să odihniă și unde îl apucă fōmea poposiă și se ospetă din pogacia ce avea in traistă. Dumneșeu scie cât o fi rătăcit el așa fără țel in lumea mare, când ajunge odată intr'o mirisce intinsă și frumōsă, unde ară un plug cu patru boi. Dar ce să vedeți

dvóstrá boii mergeau singuri, singurei in pasul lor lin și asemenea, duceau brazda in linie dréptă ca lumina-rea și o intorceau la capétul holđii ca cel mai dibaci plugar.

Pădurețul se miră de acésta minune ne mai vėdută și neputėndu-se stăpáni își đise astfel :

— Dómne ce lucru minunat mai e și acesta ; că ce-i drept și eu am vėdut multe cele in împėrătia ta-țului meu, dar de o minune atât de mare nu s'a mai audít. Și tare aș vré sé sciú ale cui sânt aceste holde intinse și acesti boi frumoși și întelepți ?

Auđind boii cum se dumiriá flăcăul, i đise unul dintre ei :

— Ei Pădurețule, aceste câmpuri cât veđi cu ochii sânt ale dómnei vóstre din „palatul cel de aur“.

Pădurețul își făcú cruce când auđi boul vorbind și se hotări sé se ducă in urma lor, sé vėdă minunea aceea de palat.

Colea despre sérá scot boii plugul, il pun in car, sé injugă la el și plėcă cătră casă. Pădurețul o ia in-țetșor in urma lor și merg ei cât merg când écă numa că ajung la un palat aurit, așa de frumos cum nu s'a mai vėdut nici in vis decum aevea.

Intră boii in curte, trag carul in șurá și intră in grajd, tot ei de ei fără lėc de ajutor.

Nu trece vreme ca de jumătate de cės și écă vin încă un-spre-dece care cu câte patru boi plini și in-cornurați, de nu-ți puteai luá ochii de pe ei. Acestia încă veniau dela plug și pe când trăgeau ei carele in șurá, écă numa că ese afară đina palatului, o minune de femeie cu fața albă ca spuma laptelui, cu ochi negri ca de murá și cu un sin de fecióră, ce-ți resădiá in suflet taine sfinte și nepricepute.

Pădurețul a tresărit la vederea ei, s'au apropiat de dėnsa și tulburat in suflet astfel ia grăit :

— Nu ai cumva lipsă de slujitor stăpână, că eu m'aș tocmí de pildă la boii acestia, care precum vėd nu au lėc de ingrigitor.

Da Đina i raspunde cu glasul ei blând și dulce :

— Nu te-oiu băgá slugă, flăcăule, ei te-oiu pune stăpán peste palatul acesta și bogățile lui câtă vreme vei implini o poruncă ce-ți voiú da.

Pădurețul se invoiesce și Đina i dá cheile caselor đicėndu-i :

Ecă Pădurețule, iți dau tóte cheile caselor mele, tu găzduesce cum ți-a spune firea ta, ai voie sé le deschíđi pe tóte, dar feresce-te sé deschíđi casa cea cu ușa de aramă !

Pădurețul luá cheile și remase stăpán peste palat și tot ce erá intr'ėnsul.

La inceput mergeau trebile strună, că Pădurețul se deprindea ințetșor cu rėnduieła acelei gospodării și nu trecea intru nimic peste voința stăpánii sale.

Dar sciți dumnía vóstrá, că dracul nu dórme. Dela o vreme incepú a-l rimá pe Pădureț ceva prin inimă, că óre ce-ar fi in casa cea cu ușa de aramă și că mare lucru trebuie sé fie acolo de l'au oprit stăpána sé intre vre-odată.

Đina palatului porní de acasă, me rog dvóstrá, in fie-care đi de dimineță și-i đicea Pădurețului, că merge la biserică. Da ea mergea la un lac cu lapte dulce, in care sé scaldá in fie-care đi inainte de rėsăritul sóre-lui și din ce se scaldá mai de multe ori in spuma ace-lui lapte, din ce intineriá mai mult și se făcea mai frumoasă.

Odată când erá đina dusă până 'n điuá la trebile ei se invėrtesce Pădurețul pe lângă casa cea cu ușa de aramă đicėndu-și in gândul lui, că de ce óre sé nu

deschidă el acea tainică ușa și că nu-i stăpána acasă sé-l vėdă.

Sė gándesce el cât se gándesce până odată se re-pede la ușa, bagă cheia in găurice și scărț, scărț o des-chide in laturi; intră in casă, da acolo pe lângă tótă voinicia lui gata se cadă in genunchi uimit de ce a vėdut.

Casa erá mare cât o peșteră și gólă ca o pustie și intr'un colț al ei erá Mamonul smeilor băgat până la grumaz intr'o bute legată țepán cu 12 cercuri de fer.

— Aha, Pădurețule, — đice Mamonul de colo cu glas blând, dá-mi un păhar de apă, sé me recoresc o lėcă, că me muncesc de vădușelá in strimțórea acésta; și ți-a fi de pomaná binele ce-mi faci.

Pădurețul sé indoișeză de vorbele Smeului și se duce de-i dá un păhar de apă.

Mamonul il tórănă repede in gura lui cea nesdra-vėnă și indată ce l'a beut a plesnit un cerc de pe bu-tea, in care erá strimțorat.

— Dumneđeu sé te miluiescă Pădurețul, da și bine imi mai căđú pähărelul de apă ce-mi dáduși, — đise smeul, că de mult me frig in acésta văpaie de chinuri. Și fă bine de-mi mai dá un păhar, că mare milos-tenie o sé ai inaintea lui Dumneđeu pentru acésta faptă.

Pădurețul cuprins de milă i mai dádu un păhar.

Mamonul il bea cu poftă și indată crėpă încă un cerc de pe bute.

— O Dómne da și bună mai e, — đice Smėul gă-fáind. Te rog Pădurețule pe un Dumneđeu ce ai sé-mi mai dai un păhar, că-i fi fost și tu vre-odată fript de sete și-i fi sciind și tu cât de nesalıosă este atunci acésta beutură, ce-a dat'o cel de sus tuturor pėcătoșilor din lume.

Pădurețul aducėndu-și aminte, că și el e singur in acele locuri și că și el póte picá vre-odată la nevoie i dá pe rėnd câte un păhar de apă și precum goliá Smėul päharele, așa pocniau de pe bute cercurile. Când a bėut päharul al 12-lea a pocnit cel de pe urmă cerc, au eșis Mamonul dintre dóge și intinđėndu-se odată cu poftă i đise Pădurețului :

— Așa Pădurețule, acuma-i bine !

Apoi deschise ușa și o luá pe picior iute ca viscolul.

Pădurețul remase cu gura căscată uimit de vede-rea smėului și tulburat in suflet pentru călcarea fágă-duinții sale ; căci acesta erá me rog dvóstrá Smėul ce voiá sé fure pe stăpána palatului, dar Đina isbutise sé-l puná in strimțórea aceea spre vecinicá osėndá.

Și pe când se necăgiá el astfel incepe cățelul đi-nei a urlá de resună palatul și tóte câmpurile de jal-nica lui tanguire.

— Ce nevoie te mai tanguí și tu, — i đise Pădu-rețul lovindu-l cu piciorul.

— Ei Pădurețule, — i raspunde cățelul, — da cum nu m'oiu tanguí, că acuma écă duse Mamonul Smeilor pe Dómna nóstrá.

Și nu trecú vreme ca de când stau eu aci cu dvóstrá spunėndu-ve aceste minciuni și intr'o clipă peri palatul cel de aur cu tóte bogățile lui, câmpurile cele grigite se umplură cu scai și volburá și Pădurețul sé pomeni pe un dėmb pãrlit de secetá cu traista sa lângă el.

Stătú el cât stătú in vėrful dėmbului, adăncit Dum-neđeu scie in ce fel de gánduri, apoi își puse traista pe mână și suspinând odată din greu se cobóri și plecá.

Dumneđeu scie cât a fi umblat el in acele mari pustietăți fără sé scie pe unde trece și incătrău are sé

se scie pe unde trece și încătrău are să se ducă și Dumneșeu scie ce o fi pășit el in calea sa prăpăstiosă, destul că se întâlnește odată cu o muiere bătrână ca erna, slăbănogită și gârbovită de mulțimea anilor.

— Bun întâlnitul maică, — i dize Pădureșul; — da cum și ce fel rătăcesci și dumnia ta prin aceste pustietăți.

— Apoi ia veși fătul meu, umblu și eu in treburi mele, bagsemă să nu me afle mórtea acasă.

— Despre acésta parte te-a milui Dumneșeu maică și ți-a iertă pécatele; da te-oiu rugă eu pe dumnia ta, să-mi spui, decă esti din aceste locuri, încătrău să apuc cătră lumea smeilor, că nu se află suflet de om, care să me scie indreptă acolo.

Bătrâna il ispitesce mai de aproape și decă vede, că e deschis și bun la înima astfel i grăiesce :

— Indurarea lui Dumneșeu e cu tine, fătul meu, de te aduse in calea mea, că eu sânt sfânta Duminecă și cât e lumea acésta, eu singură te pot indreptă la locul ce doresci. Dar cale lungă ai să faci până acolo și in primejdii multe ai să-ți bagi capul in acest drum.

— Apoi de, maică Duminecă, voia lui Dumneșeu e mai pe sus de tóte lucrurile omenesci; și eu mi-am pus de gând să dau față cu Mamonul chiar cu prețul vieții mele, căci de ici dela inimioră me alungă un dor puternic și neimpăcat.

Sfânta Duminecă se puse atunci jos să odihnescă și următorul sfat i dete :

— Ca să poți ajunge la Mamonul Smeilor și să scapi de ghiarele lui, ai lipsă Pădureșule de calul cel cel cu 9 inimi dela Mama Pădurii. Te-i duce tu și-i intră in slujbă la dēnsa; ea ți-a da să păzesci trei zile de-a rēndul o epă, care fētă in fie-care zi și drept simbrie pentru ostenele tale să cei unul dintre cei trei mánzi; dar bagă bine de sēmă și când a fi să alegi, tu ia mánzul de a treia zi și n'avea grijă de smomelile babii.

Pădureșul i mulțumi sfintei Dumineci pentru bunătate, i sărută mâna și o luă ér pe picior dus de dorul inimii.

S'o dus el cât s'a dus prin locuri neumbrate, prin codrii deși și prin câmpii deșerte, când ecă numa dă peste o biētă rēndunică cu aripa ruptă tăvălită in pulbere sub arșița sōrelui și friptă de sete.

Pădureșului i se făcū milă de ea, o duse și o adăpă și rēndunica prindēnd putere s'a intrămat.

— Iți mulțumesc Pădureșule, pentru binele ce-mi făcuși și să ai noroc in calea, in care ai pornit. Eu ți-oiu da acésta pēnă de ici de sub aripă; ține-o bine și când i cădē la nevoie scutur' o și eu indata voi veni, că cine scie la ce-ți voi pute ajutá.

Pădureșul mulțumi rēndunicii, puse pēna bine și-și vedū de cale.

A mers el érăș o bucată bună de vreme, când trecēnd prin niște locuri ripoase dă peste o biētă șopērlă chinuită cu codă ruptă tocmai dela rădēcină.

Pădureșul milos din fire o luă incetșor și o băgă intr'o gaură, ér șopērla mulțumitōre astfel i-a grăit :

— Dumneșeu să te norocēscă Pădureșule și să te ferēscă de pacoste in drumul ce faci. Eu ți-oiu da in semn de mulțumitá un solz de după cap, tu-l pune bine și când i avē lipsă, scutură-l, că eu indata voi veni intr'ajutorul teu.

Pădureșul puse solzul bine și érăș o luă inainte.

Altă-dată, când mergea pe țermurele unui riu mare, dă peste o sciucă amărită uscată ca lespedea și aproape să-și dea sufletul.

Flăcăul o duse in apă și sciuca simțind érăș umeșă dela început să nōte veselă pe lângă țermure.

— Să-ți ajute Dumneșeu Pădureșule, — i dize ea, — că me scosesi dela mórte. Eu ți-oiu da pentru acésta ia acest solz, tu-l pune bine și când i cădē la nevoie, scutură-l și eu voi veni la tine, că cine scie cum ți-oiu pute și eu ajutá.

Pădureșul puse și acest solz bine și se duse érăș cale lungă, lungă, ca decă nu-i remâne, barem să-i ajungă; și odată intră numa intr'un codru des și intunecos ca fundul iadului și des ca peria. Rătăcesce el acolo o bună bucată de vreme până dă peste o peșteră mare și grōznică cum nu mai veduse de când era el. Peștera acésta era, me rog dvōstră ingrădită cu un gard, in care erau 99 de pari innalți cu câte-un cap de om in vērful lor și numa un singur par era gol, care strigá vecinic : cap, cap!

Aici ședea hoeri dvōstră Mama Pădurii.

Pădureșul s'a cam inspăimēntat la început, dar luându-și înima in dinți, intră in peșteră și se imbiă slugă la băbarcă.

— Bine, fătul meu, — dize Mama Pădurii, — clănțanind din dinți, te-oiu băgá, că chiar mare nevoie am de un slujitor voinic, care să păzescă o epă puravă ce am. Anul e de trei zile și decă te-i purtá bine ți-oiu da simbrie cuvenitá, ér decă te-oiu prinde cu cevaș nu ți-a merge bine, pentru că eu așa-s dedată de când me sciū p'aici.

Pe când vorbiá baba astfel, parul strigá tot mai tare : cap, indreptându-se parcă spre căpățina Pădureșului.

In sfērșit făcură ómenii mei tocmeła să-i dea stăpâna Pădureșului drept simbrie un mánz ce-a vrē dēnsul să-și alegă, ér el in fie-care zi pe la rēsăritul sōrelui să dea bătrânii epa in sēmă.

A doua zi de diminēță scóte Pădureșul epa la pășune și nu-și ia ochii de pe dēnsa cât te-ai invērti odată, fiind că il invētasē sfânta Duminecă și bine cunoscea el măestriile Mamii.

(Incheierea va urmá.)

I. T. Mera.

Alimentele omului.

IV.

Legumele.

Decând esistă leguma pe pământ, ea totdeuna a stat in cea mai strinsă legătură cu carnea. Acest fapt practic se basēză pe experiența a omului de atâte vécuri, carele a observat, că carnea singură e pré grea și face pe om pré leneș pentru lucru; din contra leguma fără de carne, nu nutresce de ajuns, nu dá corpului aceea robustitate și putere, care s'ar pute așteptá dela un nutriment adevērat. Decă alăturăm pe mēsa noastră pe lângă carne și leguma, reducem cuantitatea albuminater și ușurăm mistuirea celor consumate. Pentru producerea unui sânge bun și sâncetos, carnea singură nu e corespundētōre, căci ea conține apă mai puțină, decăt sângele; legumele din contra sânt inezterate cu mai multă apă, decăt sângele și n'ar pute corespunde singure de ajuns. Albuminatele ambelor stau éră intr'o proporție reciprocă, ambele numai împreunate pot stá intr'o paralelă cu albuminatele sângelui, de aceea numai ambele împreunate dau un nutriment corespundētōr pentru compunerea completă și esactă a sângelui.

Pentru înțelegerea premise amintim, că in substanța, legumelor, apa e reprezentată cu 90% și numai din 10% constau părțile solide. Intru aceste din urmá

se înțeleg : părțile mici de ceară, glutin, celuloză, clorofil (coloră verde), zăchar, albumin și sari minerale. Boțocii și foile conțin acide organice, precum sunt acidul malatic (măr) și oxalic (de trifoiu).

Legumele cele cu gust ager conțin afară de acestea și nisce oleuri agere, precum e oleul din cĂpă, ridichie, chrean, patrengel. Aceste oleiuri influințĂază mult asupra mistuirii. Acidele organice precum și oleurile agere sĂnt substanțele binecĂventate pentru acei, ce au sĂ cĂlĂtorĂscĂ mult pe mare, cĂci sĂnt un ce profylactic pentru acel morb. ce-l numim scorbut și se caracterizezĂ prin pete de sĂnge in pielea omenĂscĂ. AșĂșderea se pĂte vindecĂ scorbutul prin acidele plantelor. cum e d. e. curechiul acru, prin ridichi și alte legume agere.

Legumile mai au un alt caracter insemnat. ele contribue mult la mistuirea carnei prin aceea, cĂ țin albuminul carnei intr'o soluțiune persistent și in sĂnge; el prin aceea devine mai subțire.

Toți acei Ămeni, cari mai cred, cumcĂ leguma reziste fĂrte mult mistuirii, se vor convinge din cantitatea apei, ce o conțin, despre contrariul; celuloza, ce le-ar da atributul de bucate grele, se aflĂ aici in cantitĂți prĂ mici, pentru a meritĂ Ăre-care considerare; unele legume, care conțin mai multĂ celuloza, precum sĂnt unele specii de curechiu, intr'adevĂr, fac neplĂceri mistuirii. De curechiul (vĂrzĂ) nostru murat in sĂ se nu ss ferĂscĂ nime, cĂci prin acidul laptic, ce-l caracterizezĂ a devenit de tot ușor. FĂrĂ de aceea modul, dupĂ cum i-l preparĂzĂ femeia romĂnĂ, delicatĂa lui prin care a ajuns el, a nu lipsi de pe mĂsa romĂnului la nici o sĂrbĂtoare sĂu ți mai insemnatĂ, i asigurĂ un testimoniu destul de puternic, cĂ el nu pĂte fi nutriment neinsemnat. Greutatea, ce dĂrĂ o putem noi aflĂ in curechiu zace numai in prepararea lui prin cantitĂți enorme de grĂsime, slĂninĂ și carne de porc.

Leguma devine binecĂventatĂ pentru om numai pĂn'atunci, pĂnĂ cĂnd ea se mĂnĂncĂ de alĂtura cu carnea, devine in sĂ stricĂciĂsĂ pentru acela, ce e avisat numai la Ăa singurĂ. BlĂstĂm pe acel popor, carele ne avĂnd alte bucate puternice, este avisat numai la leguma, ca la o apĂ ceva ingroșatĂ. Muschii dela acele popĂre, cari locuesce regiunile tropice, și sĂnt avisate la nutrimentul vegetabil, sĂnt slabe. moi și fĂrĂ de putere; de aceea ele fața de cei albi remĂn totdeuna invinse și sĂnt silite a se predĂ ori retrage; creerii lor ĂncĂ nu capĂtĂ acel nutriment, carele se preține pentru desvĂltarea intelectualĂ, ele remĂn de aceea totdeuna selbatice. Un atare popor in sĂ, carele nu dispune de consciința puterii, remĂne neresolut și nu-și prețuiesce independința, simțuil lui de libertate este tocit, curagiul, ce se preține pentru luptĂ i-l pĂrĂsesce și el devine infricat, tremurĂ și se predĂ. PopĂrele slabe la corp au fost in tĂte timpurile sclave, sĂu au scĂpat din sclĂvie numai prin pustietĂți. Pentru constatarea adevĂrului acestuia nu trebuie sĂ ne ducem așĂ departe, e un adevĂr, pe carele-l intimpinĂm chiar in mijlocul nostru.

V.

P Ă m e l e .

PĂte cĂ despre nici un nutriment nu sĂnt opiniunile așĂ de divergente, cĂ despre pĂme. IntrebĂri despre nutritatea, mistuiveritatea, bunĂtatea sĂu stricĂciunea pĂmelor ne vin in tĂte țilele la urechi.

In genere trebuie sĂ ne exprimĂm, cĂ introducerea diversilor pomi in grĂdinile nĂstre e de un avantaju insemnat pentru genul omenesc. AbstrĂgĂnd dela aceea, cĂ pomii sĂnt pentru grĂdinile nĂstre ornamente prĂ frumoșe, ce stau in rĂnd cu florile, cĂ impresiunea, ce

o face o grĂdinĂ implutĂ de varietate mare de pomi, incĂrcĂți cu fructele lor aurie, e grandiosĂ și incĂntĂtoare, putem afirmĂ despre pĂme cu tot dreptul, cĂ ele sĂnt nutritĂre și recoritĂre.

Puterea lor nutritĂre in cea mai mare parte e basatĂ pe zăchar, carele le dĂ impreunat cu diversele acide organice, precum și arome, gustul cel specific al lor. Mai aflĂm in pĂme gumi, celuloza, schintei de albumin, partea cea mai insemnatĂ in sĂ o reprezentĂ apĂ, care dupĂ cantitatea ei ocupĂ locul intre cartofi și legume. Aroma, ce caracterizezĂ pe multe pĂme, e reprezentatĂ prin un fel de oleiu volatil in cĂgea multor specii și se pĂte considerĂ ca o proprietate a substanței lor.

Puterea nutritivĂ a pĂmelor nu este prĂ mare; totuși se aflĂ unele intre ele, care se desting in privința acestă, precum sĂnt d. e. nucile, cari conțin oleu mult, castanele, cari se deosebesc prin cantitĂți mari de amyl. SchițĂnd in cĂtva acestă Ănsușire a lor, putem afirmĂ, cĂ pĂmele cu sembure petros sĂnt nutritĂre, conțin zăchar mult și suc și satura; pĂmele acelea, la care se mĂnĂnca semburele, precum sĂnt nucile și amygdalele ĂncĂ nutresc, nu pot in sĂ saturĂ fĂrĂ pericolul de a periclitĂ stomacul. Ele in sĂ nici nu stĂmpĂrĂ setea și nici nu recoresc, precum o fac merele, perele etc.

PĂmele prĂspete și cĂpte sĂnt recomandabile, pe cĂnd cele necĂpte stricĂ stomacul, i-l imflĂ și causĂzĂ diarrhoea. Copiui, de și pot portĂ relativ mai multe pĂme, decĂt cei dedatĂ cu bucate puternice, totuși sĂ nu mĂnĂnce pĂme prĂ multe, ele le produc diarrhoe și alte morhuri.

PĂmele plĂcute și neplĂcute se pot preparĂ in cele mai diferite moduri binevenite pentru gustul și limba nĂstrĂ.

Despre dulcĂturi, compoturi, pĂme preparate in abor sĂntem toți prĂ bine instruiți; ele sĂnt sĂnĂtoșe și nutritĂre; se pot da și la ori-ce fel de morb.

In poma cĂptĂ la sĂre se acopere acrimea prin formarea de zăchar, chiar ca și in cea fĂrtĂ prin galertĂ; aceea galertĂ se produce prin ferberea pĂmelor, care acopere prin calitatea ei gustul cel acru al lor. Pentru aceea pĂmele ferte cu și fĂrĂ de zăchar nu sĂnt așĂ de stricĂciĂse, ca cele necĂpte, ce atacĂ canalul digestiunii.

PĂmele chiar ca și legumile țin albuminatele sĂngelui in soluțiune, de unde vine și puterea lor recoritĂre.

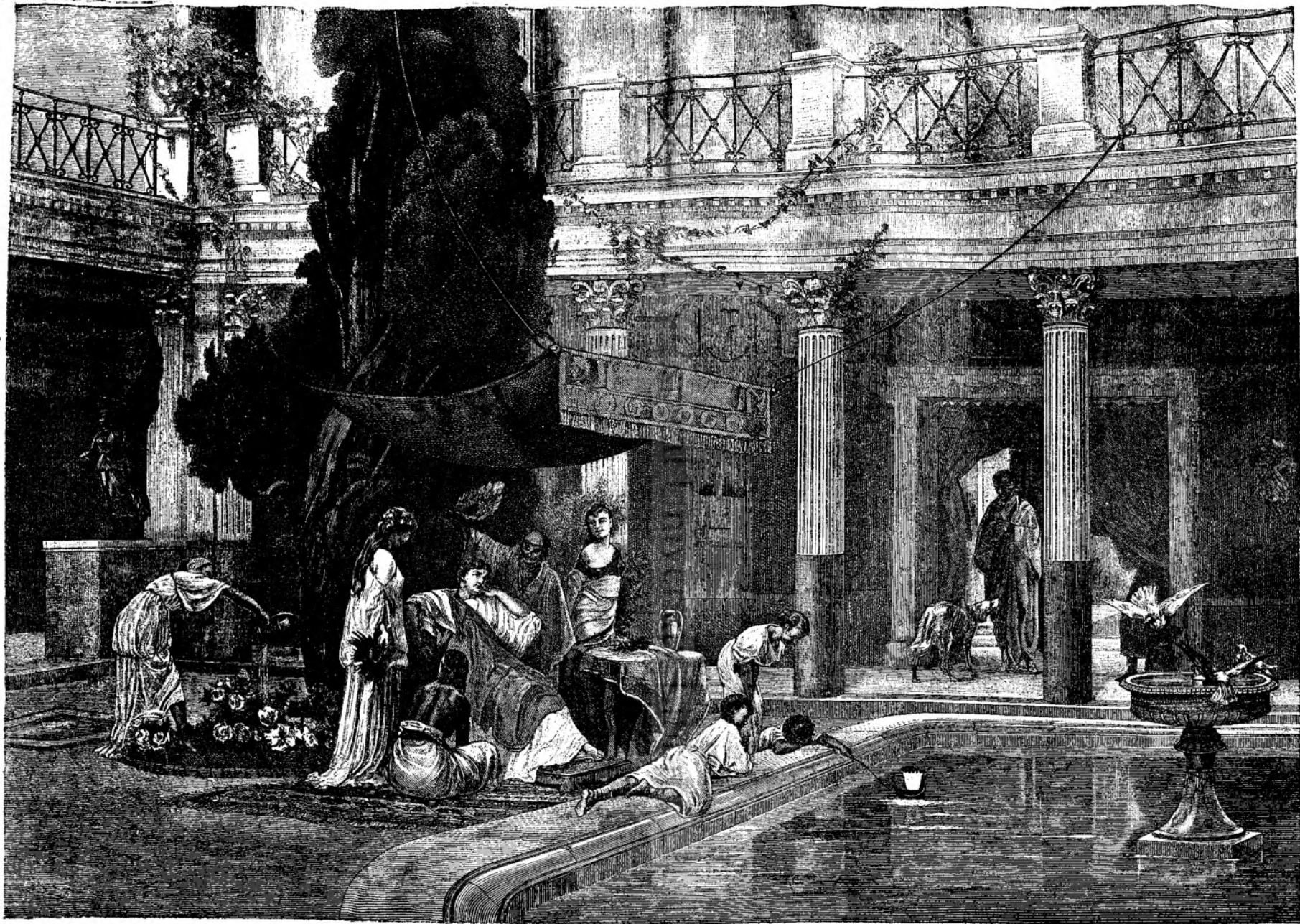
VI.

S u p p l i m e n t .

In rĂndul nutrimentelor mai avem de a inșirĂ și pe acele substanțe, cari Ăr servindu-ne pentru nutrire se deosebesc prin o aroma plĂcutĂ sĂu alt gust picant. De acestea se țin: brĂnța, untul, sarea, zăcharul, pi-periul, ardeiul, chiminul, muștariul, cinamomiul, cuișĂrele, șafranul și vanila. In sĂmĂnĂtatea lor ca nutrimente se resumĂ in urmĂtoarele:

Despre produciunea și fabricarea brĂnței scim tot, ce ne este necesariu; mai remĂne sĂ cunoșcem influința ei asupra mistuirii. BrĂnța iritĂ tĂte ghindele tractului de digestiune, spre o activitate mai mare; de aceea de și brĂnța in sine e grea, totuși se recomandĂ in mesura mai micĂ, totdeuna dupĂ mĂsa pentru promovarea mistuirii. BrĂnța contribue mai departe mijlocit prin caseinul ei discompus la strĂformarea amyului și zăcharului in acid laptic. PĂnea așĂșderea se mistue mai ușor prin brĂnța.

BrĂnța in sĂ fĂrĂ de aceste cualitĂți ale ei e un

Camera unei Romane.

din cele mai puternice de sine stătător, ea întocma ca și carnea, e aptă de a crea mușchi și sânge și de a contribui la adevărata conștiință despre libertate în popore.

Untul, ca fie-care grăsime, de și e greu de mistuit, contribuie prè mult la nutrirea corpului, în speție putem aplică untul în tôte acelea casuri, cari le-am amintit cu ocaziunea nutrirei prin grăsime. Untul, precum și alte oleuri de lemn în nutrimènt mai au caracterul acel avantajos, că ușurază straformarea amyului în grăsime. Pânea cu unt se nimeresce deci de tot bine.

Sarea o cunoșcem deja după compoziția ei chimică ca un mijloc de conservare al carnei. Ea este o materie, ce posedă o putere fôrte atractivă asupra apei și ca atare întreține difuziunea sucurilor în corpurile organice. De aici importanța ei cea mare. Mai departe amintim, că sarea promovăză mistuirea corpurilor albuminoase și că grăsimile, cari fără de sare se opun agențiilor mistuitoare, prin săratură perd cualitatea acêsta daunosă.

Medicina face întrebuințare de sare, pân la o lingură, între altele în contra vèrsaturei de sânge abundante; așîderea în cas, când cineva inghite lipitori.

Afară de aceea se ușiteză ca scaldă în contra mai multor morhuri învechite de peie, scrofulosa, imflături de ficat, splină și a altor organe, în contra hysteriei și hypochondriei.

Mesura e 1—10 chilograme pentru o scaldă. Băile de mare eră nu sînt alt-ceva, decăt numai băi de apă sărată, pe lângă care mai influințeză și valurile cele puternice ale mării prin puterea lor iritătoare, precum și aerul curat și subțire de mare.

Zacharul ni este destul de cunoscut ca un nutrimènt puternic, și totuși aușim pe toți laicii esprimându-se, că zacharul strică stomacul; ceea ce nu e drept, căci el întocmai ca și sarile și acidele întescesc scurgerea sucurilor din ghindele digestiunii, prin urmare el nu e numai un nutrimènt puternic și ușor, dar e tot deodată și un remediu, carele contribuie la procesul mistuirii. Mai departe câți nu sînt de aceia, cari voind a fi mai înțelepți, decăt faima lor, nu svătuesc pe mame, ca sè nu deie copiilor zachar, căci li se strică dinții. Săraccii de ei și de svatul lor! Că dóră nu aceia, cari se ocupă mai mult cu cultura zacharului, precum sînt d. e. Negrii din coloniile americane, nu ar avè dinții cei mai curați, albi și n'ar fi și cei mai sănètosii. Chemia ne invèță, că acidul laptic, ce se formèză din zachar, e aceea ingredientă, care solvèză varul fosfatic din nutrimèntul nostru și ne e atâta necesariu pentru desvoltarea dinților și ôselor nôstre. Acêsta desvoltare însè se recere cu deosebire în anii copilăriei, va sè dică în acea etate, în care se consumă zacharul mai bucuros. Vedem dar că zacharul nu numai nu strică dinții, dară din contra le ajută la susținerea și desvoltarea lor. Zacharul are influință distruitoare, însè numai atunci, când remânènd în gură se discompune, ca oricare altă substanță organică. Se pôte însè ivită prè ușor prin spèlatul și curățenia gurei.

Copiilor, cu dinți stricați le vine acêsta calamitate din traiul vieții necorespunđetor, din mănăcări și beuturi prè calde sèu prè reci, afară de aceea zace în corpul lor dispoziția spre stricarea dinților. Cumcă consumarea de cantități prè mari de zachar nu pôte fi indiferentă, este ca și la alt aliment, de prisos a mai amintî.

Durerea de dinți, care se ascrie sdrobirii zacharului, se pôte atribui și altui nutrimènt solid; se pôte însè eră evită prè ușor.

Influința zacharului deci este pentru copii din mai multe puncte de vedere binefăcătoare și mai curènd dicem: dați copiilor zachar, însè nu le dați prè mult; curățiți-le după fie-care consumare gura; feriți-ve de zacharuri colorite — și veți avè copii sănètosii și cu dinții cei mai frumoși.

Pe tôte celelalte aromatice și substanțe picante nu le putem numi cu nici un drept alimente, de ôre-ce ele nu sînt surogate ale corpului nostru. Ele sînt numai substanțe iritătoare, cari contribuie în grad mare la mistuire, care însè pot strică căt de mult. Puterea lor zace eră numai în nesce oleuri volatile, de un miros ager și gust plăcut. Oleurile acestea încalđesc corpul întreg, i produc congestiuni la cap, bătaie forțată de inimă și accelerarea pulsului. Mai departe sînt în stare sè iriteze stomacul și ceriul gurei și se deie feței colóre roșie intensivă. Iritatiunile acestea din urmă produc o secrețiune abundantă în respectivele organe promovând prin acêsta mistuirea.

Muștariul egal cafelei, care răpesc somnul și întescesc puterea cugetării. Aplicarea lor se recere numai în casuri de acelea, unde puterea și energia stomacală e decăduță seu când stomacul suferă de un balast prè mare de materii grele de mistuit d. e. grăsimi. Sè ne ferim însè căt se pôte de consumul lor ca nu prin usul des tocindu-ni-se stomacul sè nu mai putem mistui fără de ele; așîderea prè ușor ne pot căde spre mai mare greutate, decum chiar bucatele cele grele, prin inflamația peilor.

Un scop principal al lor este ameliorarea gustului bucatelor seci. Analog acestora putem privi pe tôte acele substanțe aromatice, cari se nasc în urma frigerei carnei, precum și prin còcerea pânei.

Ca medicamente se recomandă aici numai muștariul, carele în formă de aluat cald se aplică în contra neuralgii lor (dureri de nervi), sgârci, paralyse, la apoplexia, afecțiuni reumatice și de podagră. Timpul căt se remână aplicația, e până se roșesce pelea sèu până la efeptuirea unei besice.

Dr. Ioan Moga.

Studii limbistice.

— O sută de etimologii revindecate. —

(Urmare.)

31) *Leșinare*. Acest cuvènt însèmnă: deliquium, animi defectio lat., évanouissement, défaillance fr., Ohnmacht germ.

Di Cihac: Dict. etym daco-romane, éléments slaves etc. pag. 669 derivèză acest cuvènt dela neogr. *λιγωρομαι* și *λιγωμα*. Dar acêsta etimologie a dlui Cihac este absolut fără putință, pentru că nu o concede materialul (forma) cuvèntului, de ôrece silaba „γω“ grecescă, nu se strămută în „și“, și astmod acêsta etimologie este numai o volnicie fără nici un temei limbistic.

Leșinarea, este un mare grad de slăbiciune intrat prin răpedea perdere a conștiinței de sine prin încetarea respirațiunii și circulațiunii sângelui; va sè dică este o slăbiciune răpede intrată în trupul, adecă în sistema nervală a omului. Acêsta slăbiciune se caracterisèză mai bine prin cuvèntul „laxare“ lat., dela „laxus“ discordat, relâché fr., abgespannt, schlaff germ. Cuvèntul frances „lâche“ schlaff, locker, matt germ., încă este format din „laxus“ latinesc. Din „laxare“ sèu „laxinare“ a unei forme de limba romană rustică, a trebuit sè se formeze „leșinare“. Dar cumcă din „laxus“ și „laxare“ s'a format cuvèntul românesc, adeveresce și Burguy: Glossaire de la langue d'oïl, Berlin 1826 p

219 unde se află „las“ și „lasse“, dar și „alasser“ pentru : tomber de lassitude, tomber en defaillance fr., va să dică chiar : a căde în leșinare. În Biundi : Dizionario siciliano-italiano, Palermo 1857 pag. 203 aflăm „lisciu“ pentru : morbido ital., adică : betegu, morbos. În Biondelli : Dialetti gallo-italici, Milano 1853 pag. 570 stă „liisà“ pentru : caduta, precum se numește și morbul epileptic. În Monti : Vocabolario dei dialetti di Como, Milano 1845 pag. 128 aflăm „lisich“ pentru : anelito, respiro penoso, adică pentru : resuflare grea, înneacă.

Deci se adevărește, cumcă și acest cuvânt este urdit din limba romană rustică.

32) *Sterpu, stirie*. Cuvântul „sterp“ în graiul bănățenesc nu se răspunde nici odată „stearp“, precum nu se răspund nici alte cuvinte de asemenea tip, apoi decă suntem bine informați nici în graiul moldovenesc nu are loc o astfel de răspundere. A răspunde „stearp“ în loc de „sterp“ se întrebuintează nu numai pentru muieri, ci și pentru animale feminine, și înseamnă : infecundus, infructuosus, sterilis lat., infecond, infertile, sterile fr., unfruchtbar germ. Cuvântul „stirie“ are tot acelaș înțeles.

Dl Cihac : Dict. etym. daco-romane, éléments slaves etc. pag. 702 deduce cuvântul „sterp“ și stirie“ din limba neogrecăscă, dela *στέρφα, στέρφα, στειρα*, cari înseamnă : muier sterilă. Dlui combină și pe albanesul „sterpë“ care înseamnă : muier și animală sterpă ; „stervoig“ în limba albanesă înseamnă și „a desecă“, „austrocken“ germănesce. Apoi tot în limba albanesă „sskjerra“ și „sstjerra“ înseamnă : „mei (agnelli), eră „seterp“ și „seterrum“ înseamnă guinca. În limba croat. și serb. „stirkinja“ înseamnă : muier sterilă, eră în limba neoslovenică „sterpel“ se înțelege numai de oi.

Miklosich : Albanesische Forschungen Wien 1870—1871 fasc. II pag. 63 deduce cuvântul albanes dela latinescul „sterilis“, eră Cihac susține cumcă cuvântul albanes e împrumutat din limba neo-grecăscă.

Noi susținem cumcă cuvântul este de origină din limba romană rustică, și cumcă din limba romănescă a intrat în limba neogrecăscă și în limba albanesă. Acesta pentru cuvânt, fiind că în Biundi : Dizionario siciliano-ital. Palermo 1857 pag. 461 aflăm „strippa“ pentru : le femine delle bestie che non restano pregne alla monta ; detto anche di dona che a varcata l'età prolifica. Va să dică „strippa“ în dialectul sicilian înseamnă : muier și animală sterilă. Din „strippa“ dialectul sicilian are format și verbul „strippari“ precum și substantivul „strippami“ (sterpimi, nume colectiv). Din „strippa“ sicilian prin metatesă, adică prin strămutarea și punerea lui „i“ între „t“ și „r“ s'a făcut „stirp“ și apoi prin convertarea lui „i“ în „e“, „sterp“. Tot în Biundi : Dizionario siciliano, pag. 454 aflăm și verbul „stirpari“ cu splicațiunea de : „il mancar del latte alle vacche, capre etc.“ în italianesce, va să dică : chiar cu înțelesul cuvântului romănesc. În Biondelli : Dialetti gallo-italici, Milano 1853 pag. 83 stă „sterpeda“ pentru : gnella che non a ancora partorito (mela, care încă nu a fêtat). În Rosa : Dialetti e costumi di Bergamo e di Brescia, Bergamo 1857 pag. 69 aflăm „sterpa“ pentru : agnello d'un anno. În Monti : Vocabolario dei dialetti di Como, Milano 1845 pag. 301 stă „sterl“ pentru : alievo bovino ital., va să dică : pentru junc și junincă. Apoi tot în Monti : locul citat aflăm „sterla“ pentru : sterile ital. Mai departe tot în Monti : Vocabolario della Gallia cisalpina e celtico, Milano 1856 pag. 110 aflăm „sterla“ pentru : vacă sterpă.

E bătătoriu la ochi cumcă în dialectele Italice superioare, aflăm chiar semnificațiunea cuvântului albanes de : melu (agnello) și de : junincă (giovenca). Drept a-

ceste nu incăpe indoielă cumcă cuvântul „sterp“ trebuie să fie lațit în toate dialectele Italice, dar autorul acestui tractat nu are a mână dicționarie din toate dialectele, și și acele pe cari le poșede, nu sânt complete, precum precunosece și Biondelli și precum este de comun cunoscut. Cuvântul „sterp“ s'a putut formă și din „sterla“ forma dialectelor din Italia superioară, prin strămutarea lui „l“ în „p“ făcându-se din „sterla“ astmod „sterpa“. Cuvântul „stirie“ pentru „sterp“ se aplecă numai la animale d. e. stiria vacilor, și este evident format din „sterilis“ latinesc.

33) *Știrbi, scirbi*. În graiul bănățenesc se răspunde numai „scirbi“ precum se răspunde și : a sci, sciinta, pesce, scéva, sciubeiu, sciru, sciucă, tu cresci, tu infloresci etc., în loc de : a sti, stință, pește, stevă (stevie), stiubeiu, stiru, stiuca, tu crești, tu infloresti. În „scirbi“ bănățenesc, precum și în celelalte cuvinte cu „sce“, „ci“ aci enumerate, se răspunde „s“ curat nu strămutat în „ș“. După cum suntem informați și în graiul moldovenesc este în vigore roștia bănățenescă. Din asemenare cu limba latină și cu limbele romane, ne încredințăm, cumcă roștia cea adevărată este aceea a graiului bănățenesc și moldovenesc. Rostirea cu „st“ în loc de „sc“ se vede a fi spurie, neesactă, macar că și acesta se află în dialectele Italice și în latinitatea evului de mijloc. Acest fenomen apoi, de a răspunde pe „sce“, „sci“ și ca „ste“, „sti“ în dialectele Italice, chiar ca în limba daco-română, formează unul dintre cele mai puternice documente despre originile noastre italice.

Drept aceste etimologia cuvântului trebuie căutată de după amândouă formele, adică : precum după forma „scirbi“, așa și după forma „știrbi“. Dar spre a afla etimologia cuvântului acestuia, trebuie mai înainte de toate să stăverim semnificațiunea cea adevărată a cuvântului. Cuvântul „scirbi“ în înțeles primar (nu secundar, figurat, metaforic) se aplecă numai și numai la gura séu ascuțitul unui obiect, instrument séu persoană ; estmod se dice : „om scirb“, despre acela cărui s'ar scos din cununa dinților unul séu doi dinți, eră despre acela cărui lipsese toți dinții de dinainte nu se dice ca este scirb, acela este fără de dinți. Tot așa se dice despre o olă că este scirbă, decă dela gura ei este un dărăb (darap) spart ; eră decă la pântecul olei este un dărăb spart, făcându-se o găură, despre acea gaură nu se dice că este scirbitura. Despre un cuțit, (sabie, secure), care are în ascuțit o vătămătură, asemenea se dice că este „scirb“. Din acesta semnificațiune a cuvântului, se vede apriat cumcă cuvântul „scirb“ séu „stirb“ nu are nimic comun cu cuvântul „hârb“ precum voiesce dl Miklosich. Așă dară cuvântul „scirb“ ori „stirb“ înseamnă în înțeles primar : a) edentulus lat., brèche-dent fr., zahnluckig germ., b) margine, acie efractus lat., bord-taillant-ébrechées fr., rand-schneidebrüchig oder schartig germ.

Dl Miklosich : Lexicon paleoslovenico-graeco-latinum, Vindobonae 1862—65 pag. 1136 vorbesce despre „strübü“ mancus lat., și „strübina“ fragmentum, lacuna latinesc. combinând și pe neosl. skrba“ Scharte germ., „skrbec“ edentulus lat., pe bulg. „scrb“ care stă pentru „krezub“ (zahnluckig germ.), pe boem. „stërbina“, pe polac. szczerbina“ : zahnluckig, schartig germ., combinând în urmă și pe germănescul vechiu și mediu „scirbi“ și „schirbi“, cari ambe au semnificațiunea de „hârb“, „Scherbe“ germănesce, dar de „scirb“ séu „stirb“ al romănesc : cumcă ar proveni din elemente slave, nu vorbesce dl Miklosich nimic. Tot dl Miklosich : Beiträge zur Lautlehre der rumunischen Dialecte, Wien 1882 consonantismus I pag. 27 apoi consonantismus II pag. 91 deduce în combinațiune cuvântul nostru tesson fr., și producând eră cuvântul

tele slave mai sus citate, dice că cuvântul nostru ar fi de origine slavă. Noi am arătat mai sus: cumcă între cuvântul românesc „stirb“ seu „scirb“ și între „hărb“ nu esista nici o legătură logică, prin urmare aceste cuvinte nu au nimic comun între sine.

Dl Cihac: Dict. etym. daco-romane, éléments slaves etc. pag. 393 urmând lui Miklosich asemenea derivăză cuvântul românesc din elemente slave, apoi adaugând în urmă spune, cumcă dl Miklosich ar derivă cuvântul „stirb“ din elementele germâne „scirbi“ și „scirpi“ mai sus atinse, ceea ce noi nu am putut afla în Miklosich, de ôrece acesta din precauțiune în lesiconul seu numai combinăză aci numitele cuvinte germâne, dar nu spune apriat cumcă limbele slave au imprumutat din cea germână, seu din contra.

Judecând de după elementele limbistice până aci împărțășite, trebuie să precunôscem, cumcă cuvântul românesc „stirb“ seu „scirb“ nu se pôte derivă din elemente slave, pentru că tôte cuvintele idiomelor slave se ved a fi o contradicțiune din „kre-zub“ și „skre-zub“: edentulus lat., dar și afară de acêsta impregiurare, se vede că forma, adecă materialul cuvântului stă mare parte contra etimologiei slave. Cuvântul românesc „stirbi“ seu „scirbi“ este în limbă-ne definitiv stăverit și nu variéză în forma vocalismului și consonantismului ca în limbele slave, apoi chiar fiind că cuvântul românesc vine înainte în ambele aceste forme, adecă sună „stirbi“ și „scirbi“ trebuie să-l derivăm dela latinescul „escerpere“ care în latinitatea evului de mijloc după Diefenbach: Glossarium latino-germanicum mediae et infimae aetatis, Francofurti a/M. 1857 pag. 214 însemnă: pflücken, ausnehmen, auszapfen, ausreissen, ausrupfen germ. Tot după Diefenbach: Novum glossarium latino-germanicum mediae et infimae aetatis, Francofurti a/M. 1867 pag. 159 însemnă „excerpere“ latinesc, „ausziehen“ germânesce. Cu „excerpere“ latinesc stă în strênsă legătură „scerpere“ ital., care însemnă: reissen, zerreißen, abreißen, brechen, zerbrechen germ. Dar „excerpere“ lat. și „scerpere“ italiensesc după Du Cange: Glossarium mediae et infimae latinitatis, Parisiis 1840—50 t. 6 pag. 371 se întregesc prin „sterpare“ care stă pentru „extirpare“ latinesc. Tot după Du Cange: Glossarium, tom. 6 pag. 376 și 377 stă „stirpare“ și „stirpere“ pentru „extirpare“. În Diefenbach: Glossarium latino-germanicum mediae et infimae aetatis, Francofurti a/M. 1857 pag. 553 are „stirpere“ înțelesul de: ausziehen, auswurzeln germ., unde pag. 554 se află și forma „stirpitus“ (stirpetus), care produce de după formă și concept chiar pe „stirbit“ al nostru. În Burguy: Glossaire de la langue d'oïl, Berlin 1856 pag. 152 stă „estreper“ (arracher, détruire) pentru „extirpare“ latinesc. În Diez: Etym. Wörterbuch der romanischen Sprachen, Bonn 1853 pag. 440 stă „strappare“: ausreissen germ., adus în combinațiune cu „estraper“ vechiu frances.

Deci este chiar, cumcă din „excerpere“ seu „scerpere“ cari vicariéză și are asemenea înțeles cu „extirpare“ seu „stirpere“, trecând prin forma „scerpire“ și „stirpire“, cu stramutarea lui „p“ în „b“ s'a format „stirbi“ și „scirbi“ al limbei românesce, despre ce mărturisesc și ambele aceste forme, cu asemenea înțeles logic. Adevêrat, cumcă dela „extirpare“ avem pe „stirpi“ românesc, dar acêsta nu împedecă, cumcă din una și aceeași rădêcina, sub ori-care formă varie, să se urdêscă douê cuvinte în una și aceeași limba, precum am arătat mai înainte în acest tractat cu privință la: cioc, ciocni, ciocâni; poc, poci, pocni. Să nu ne mirăm cumcă cuvântul „stirb“ și „scirb“ se atinge în formă și concept cu mai sus amintitele cuvinte ale idiomelor slave, pentru că acêsta impregiurare nu este de ajuns a derivă cuvântul românesc din elemente slave, de

ôrece în cuvântul „streșina“ ce urmêză, vom vedé un fenomen ne mai pomenit în limbistica: pentru cuvânt că „streșina“ se află nu mai în tôte idiomele slave, ci și în limba neogrecescă, albanesă, turcescă și ungurescă, și cuvântul nostru totuși e urdit din limba romană rustică, și de proveniența din Italia.

34) *Streșină*. Acest cuvânt formêză un fenomen ne mai pomenit în limbistica daco-romană, pentru că se află în tôte limbele slave, până și în limba neogrecescă, turcescă și ungurescă, și totuși e de origina din limba romană rustică. Etimologia acestui cuvânt ne pôte servi de îndreptariu, cum trebuie să întimpinăm și se judecăm origina cuvintelor, pe cari le are limba romană comun (la părere) cu limbele slave.

Cuvântul „streșină“ (cu tonul pe prima silaba), precum se rostesc în graiul bănățenesc, nu pôte fi respuns și „streășina“, căci acêsta roștința este contra dinamiceii limbei românesce. Forma de „strașina“ cu „a“ chiar în prima silaba, încă nu se află în graiul bănățenesc, și este cu totul condamnăveră. Cuvântul „streșina“ însemnă: a) în înțeles primar numai „stillidium“, care sună și „stiricidium“ lătinesce, gouthière fr., Dachtraufe germ., apoi b) în înțeles derivat, figurat: protectum, subgrundium lat., avant-toit fr., Vordach germ.

Dl Miklosich: Lexicon palaeoslovenico-graeco-latinum, Vindobonae 1862—65 pag. 897 deduce cuvântul românesc dela paleoslovenicul „strêha“ (și „ostrêha“), care însemnă acoperemânt (de casa): tectum lat., êră după un codice manuscript din al XIV și XV seclului numit „Ephraem Syrus“ păstrat în biblioteca din Petru-pole, după mărturisirea lui Vostokov ar însemnă acest cuvânt în limba paleoslovenică și „suggrunda“ lat., adecă: streșină, aceea ce încă nu este lucru definitiv defipt, de ôrece nu tôte cuvintele idiomelor slave din manuscriptele seclilor mai târzii, se pôt socoti de cuvinte vechi slovenesci: dl Miklosich aduce în combinațiune și pe neosl. „strelha“ tectum lat., toit fr., cu pe „stresina“ toiture fr., Bedachung germ., așșderea și pe bulg. sêrb. „strelha“ pars tecti prominens lat., Dachvorsprung germ., împreună cu pe magiarul „eszterha“, alb. „strâha“ și neogr. *δοροιαza*.

Dl Cihac: Dict. etym. daco-romane, éléments slaves etc. pag. 373 urmând lui Miklosich derivăză și el cuvântul românesc din elemente slave, combinând mai de parte și pe rus. „strêha“, pol. „strzecha“ și „strelcha“, boem. „strelcha“, cari tôte însemnă „tectum“ lat., toit fr., Dach germ.; boem. „stresni“ însemnă: de acoperemânt, și „stresice“ are semnificațiunea de: paraploie, parapluie fr., Regenschirm germ.; turc. „istria“ și „istirha“ încă însemnă: avant-toit fr., Vordach germ. — Schubarth: Literär. Centralbl. 1870 pag. 1336 apoi Kuhn: Zeitsch. XX pag. 224 crede cumcă „streșina“ românescă este un cuvânt de origină romană asemene lui „stillidium“ și „stiricidium“ lat., dar influințat prin „strêha“ paleoslovenic. Dicționariul Academiei române de Massim și Laurian, Bucuresci 1871 pune acest cuvânt între cuvintele străine din glosariu.

Noi am aflat în Monti: Vocabolario dei dialetti di Como, Milano 1845 pag. 301 „stelegina“ pentru: gron-dana (streșina) ital., format precum dice ênsuși Monti din „stillidium“ (stiricidium) latinesc. Din „stelegina“ s'a format evident „streșina“ noastră prin elidarea lui „e“ din prima silabă și prin strămutarea lui „l“ în „r“, apoi prin prefacerea lui „gi“ în „și“. Despre trecerea lui „ci“ în „și“ am arătat mai înainte sub cuvântul „cius“ (numêrul 17) documentând contra părerii dlui Miklosich, êră despre trecerea lui „gi“ trebuie să susținem tot acêsta lege, care se pôte justifică și din dialectele limbelor romane dela apus; în urmă e de însemnat: cumcă acest „gi“ în „stelegina“ este format

din „ci“ latinesc. Acest miraculos fenomen limbistic se mai întărește și prin acea impregiurare, cumcă tot in Monti: opul citat pag. 309 aflăm și „strescel“ (resp. streștel) pentru: gronde pioventi dei tetti ital., pe care-l derivează Monti din „stiricidium“ latinesc. In „strescel“ se vede apriat strămutarea lui „l“ in „r“ și a lui „ci“ in „și“ din „stillicidium“, care se află scris și „stiricidium“. In Carisch: Wörterbuch der rhäto-romanischen Sprache, Chur 1848 pag. 155 sub „stella“ (gronda) aflăm: „standschant“, „standsche“ și „stalschent“ pentru „streșina“. In Morri: Vocabolario romagnolo-ital. Faenza 1840 pag. 759 așidere aflăm „strescia“ (resp. streșia) cu înțelesul de „troscia“ și „stroschia“ ital., despre care urmază deloc. Diez: Etym. Wörterbuch der romanischen Sprachen Bonn 1853 pag. 443 ne spune: cumcă „troscia“ ital., însemnă „vălău“ format prin scurgerea apei, care cuvânt vine înainte și cu „s“ prepus (protetic) și sună „stroschio“, însemnând: murmurătură de apă curgătoare, apoi verbul „stroschiare“ ital. însemnă: a se curge apa. Drept aceste și din „stroschio“ (resp. stroșio) și „stroschiare“ ital., încă s'a putut formă prin final „-ina“ „streșina“ noastră românescă. Din „stiricidium“ latinesc trebuie să fie existat in limba rustico-latina forma „stiricina“ cu finalul „-ina“, despre care mărturisesc după Monti dialectele din pregiurul lui Como. Se vede cumcă germanii loiali Kuhn și Schuhardt au avut dreptate, precum mai sus vedurăm, când au indigat: cumcă cuvântul românesc „streșina“ este format din „stillicidium“, „stiricidium“ latinesc, numai cât dlor nu s'au putut plică finalul „-ina“, din care causă au presupus influința slovenescă. Strêhu slovenesc însemnă „astruc“, „astrucament“ și se imbină in partea materială, dar și logica cu acest cuvânt al nostru dar nu cu „streșina“.

— Ecă deci documentat, cumcă cuvântul „streșina“ este urdit din limba romană rustică a Italiei. Asemnarea cu limba paleoslovenica, este numai o dinamică omogenă desvoltare in ambele limbi, fără influințare din partea uneia asupra alteia. Deci trebuie să ne luăm de îndreptariu acest străordinariu fenomen limbistic, intru precaută de judecare a etimologiilor de origină slovenescă.

(Va urmă.)

Simeon Manguica.

Cânteece poporale.

— Din Ardeal. —

I.

Mândra mea flóre gheorghină,
Te-aș săpă din rădăcină
Și te-aș altoi 'n grădină.
Totă ora te-aș udă,
Ș-aș dormi la umbra ta.

II.

Mândră mândruléna mea,
Me uitai din dél la voi,
Vedui casa grajd de boi
Și tinda ocol de oi,
Er prin curte tot cucute,
Tu diceai că-s vite multe.

III.

Hai mândruță 'n sus la vie,
e gutie,

Să ne iubim ca dintăie,
Să tăiem un măr in doué
Să legăm dragoste nouă.

IV.

Frunță verde lemn crescut,
Măicuța, când m'a făcut
Dómne bine i-a părut.
Maica de părere bună,
M'a scaldat in mărăgună.
Légănul de măgheran,
Să me légan de măgan
Dacă nu m'am legănat,
Maica réu m'a blăstemat;
Să n'am Pașci, să n'am Rusale
Să le ajung mergând pe cale;
Să n'am Pașci, să n'am Crăciun
Să le ajung mergând pe drum.

V.

Póte fi mândra frumó să,
Podu-i țese, podu-i cósă.
Șirele de peste cot,
Scobóră grăul din pod;
Șirele de peste mână,
Iș cusute pe faină
Și 'mpenate pe slănină.

VI.

Me dusei la mânăstire,
Șequi patru-deci de zile,
Pusei mâna pe Psaltire,
Cu ochii pe la copile;
Cu feta cătră icóne,
Cu ochii pe la cocóne.
Imi dizei acum in mine:
De mi-oiu trage séma bine
Mânăstirea nu-i de mine,
Pe drumul ce-am apucat,
M'oiu tređi odată 'n iad.
Nu-s pentru călugărie,
Ba ȕeu nici pentru popie.

VII.

Frunță verde ș'o nuea,
Tu muiere draga mea!
Cănepă ț-am séménat,
Bólă 'n óse ț-am băgat.
— Măi bărbate, dragul meu!
De-ai fi cu inima bună,
Ț-ai luá cósă 'ntr'o mână,
Și te-ai duce 'n lunc' afară,
La cănepa cea de véra
Ș-ai tălá-o până 'n séra.
Ai legá-o mânășele,
Cu ață și au nuele,
Ș-ai pune 'n pod la cămară,
Să se usce până 'n sérá.

Bucium-Poeni.

Gr. Sima a lui Ion.

Cronică bucareșcă.

— 6/18 iunie.

Târgul Moșilor.

Cum nenorocirile se țin lanț, așa și sărbătorile. „Furnica” nu-și încheiase încă șirul petrecerilor și „Moșii” își începură șirul dărilor de târg.

Târgul său bălciul Moșilor se deschide totdeauna după ziua Innălțării Domnului și se încheie cu sărbătorile Rusaliilor. El are loc pe câmpul cu același nume, a cărui formă trapezică are drept basă șoseua Mihaiu-Bravul, ce trece pe la capătul căii Moșilor, numită popular și Podul Târgului d'afară, ăr drept laturi mărginașe șoselele Pantelimon și Colentina cari-l îngrădesc la dreapta și la stânga; partea de resărit e închisă de vasta grădină Heliade și de un șir de alte proprietăți ce se întinde dela o șosea la cealaltă.

Duminecă (29 mai) de și eră a treia serbare a „Furnicai” am preferat, ca cei mai mulți, târgul Moșilor grădinei Cișmegiului. Mulțămind văjoiului de ploie infricoșat care după amieză mai potolise caldura și praful, me îndreptai cătră piața Sf. George. Aci me răpedii spre una din cele opt hudubaie ale companiei englezesci: The Bucurest-Tramway's, gata să plece, isbutind cu multă greutate să găsească un colțșor de loc în intreit numărul reglementar de tot soiul de bimate de care toate erau încărcate de sus până jos.

Abia m'ăședai și pșiui! fluierul conductorului. Imensele vagoane se puseră în mișcare apesându-se în totă greutatea lor pe țepenele rote cari uruiau îngrozitor. Și, aci mergând în totă răpediciunea celor două sdravene glôbe cari se spălăse întindând; aci oprind ca să se descurce drumul de care, căruțe și toate speciemenle de echipagii cu rote îngrămădite unele într'altele; aci asceptând mai multe minute la liniile de intersecție vagoanele cari se întorceau mai mult deserte, ajunserăm în sfârșit la „capul podului”. Lasă că pe tot parcursul copiii, ômenii, tot norodul care se întorcea pe blagoslovitele picioare, multe cletinându-se de pră multă îngrămădire a sângelui... domnului, ne asurđise cu gălăgia a tot felul de unelte uruitoare; aci însă a trebuit să ne astupăm un moment urechile mai 'nainte d'a ne putea deprinde cu sgomotôsa privelisce care ni se desfășură ochilor.

În fața noastră, spre dreapta, se întindea șoseua Pantelimonului, artera principală a târgului. De ambele-laturi trăsurile se înșirau în lanț colosal cu felurite inele rotitoare, înaintând ori înturnându-se. Pe de 'nainte baracelor cu toate cele lucruri ce se găsească „prin larga lume” și pe de mijlocul șoselei, prin spațiul lăsat liber între cele două șiruri de trăsuri, pe unde se aflau postați din distanță 'n distanță ômenii ordinei, o mulțime de cea mai impestrițată impestrițatură se 'ndesau, se 'nghesuiau, furnicaui în sus în jos, în toate laturile, lovindu-se 'n cote, dându-și la ghionturi, călcându-se peste picioare, isbindu-se 'n capete. De aci larmă, strigăte și țipete unite cu uruiturile sbarnăiturile, șuieratul și văjăitul tobelor și musicelor, fluierelor și scărțăitorilor, cari frământau aerul cu concertul lor asurđitor. Și pe d'asupra acestui tablou amețitor plutiau, prin puterea hydrogenului, mii de balône de cauciuc producând un efect pitoresc prin amestecul culorilor în cari erau zugravite cămeșile lor cele străvechii; pe ele se deosebiau chipurile MM. LL. decă vom crede inscrip-

ționi din giur: Trăiescă Regele și Regina României, și tot felul de alte inscripțiuni dinastice și patriotice.

Dar să observăm bălciul mai cu de amăruntul. Trecând peste șatrele cu turte dulci, cu jucării de tot felul; cu brățari și colane de sirmă, de mărgelile ori de sticlă, în toate fețele și pentru toate vârstele; cu panere și coșulețe de măsă, de mână ori de lucru; cu sticlării, fie dela fabrica națională jidanescă dela Azuga, fie d'ăiurea, și cu porțelane, ecă aci o vastă șandrama pe al cărei frontispiciu se citește în mare: Marele Muzeu istoric; o orgă năsdraună vârsă din pantecele-i de metal o serie de arii sgomotôse, ăr mai multe făpturi mecanice de cêră, între cari o babă bătând din țimbale, învêrtesc danțuri furiôse.

Colo o baracă ale cărei pânze cu nesce purici colosali, ne-arêtă c'aci e un teatru de purici. D'asupra intrării, pe un fel de schelă, un individ spoit oribil pe obraz, băgat într'un fel de sac pe care se zugrăvise tot felul de aceste insecte ce trăiesc pe socotela sângelui nostru, cu o scufă ascuțită pe cap, își âmblă bucle suflând într'o trimbăță al cărei sunet spart avea menirea să facă pe trecători a-și îndreptă capul spre el.

În față, alta de comedianți. Două maimuțe se încurcă pe trapezele dinaintea baracei, or o poiață se întrece cu ele în scâlămbături, invitând lumea să intre înăuntru că acolo va vedea ce-va mai mult și mai frumos.

Alături o esoposițiune de dobitoce sêlbatece es e obiectul gurilor-cască, atrași de țipetele papagalilor cari se sbeugiesc la sunetele unui flașnet răgușit și dela țesele pânze pe cari se vêd zugrăvite feluri și țipete de făpturi dobitocești cari n'au existat de sigur nicăieri mai în imaginația bogată a necunoscutului țipetului.

Și, ca urmare acesteia, mai departe, în fața unei coșarcă umbrită de rogojini căptușită cu verdețuri și de un coperiș de pânză spriginit de stêlpi numeroși înbrăcați cu trestie și papură sêu rogoz, o bogată țipetițiune de tot soiul de bêturi se inghesuiesc în jurul meselor pline de halbe cu bere de Opler; ăr în un colț, într'un colț, muzica dorobanților desfêtază auzul și căroră bêtura le desfêtază pântecul.

Dar să nu ne oprim aci ademeniți de recôșă beaurilor, și cu totă caldura celor 30 de grade să 'naintăm!

Din ambele laturi ale șoselei se 'ntind numeroase artere; cele din stânga sânt și cele mai lungi și cele mai multe. Dar ecă aci în dreapta o aleie de țipete de coportie, sape și casmale, tot felul de unelte de lucru: munca de toate dăile; alături, antitesă superba, crucă și crucioie de piatră și de lemn, de toate formele și măsurimile, zugravite 'n toate boielile: odihna vecnică, țipete coșuri, tirne, mături, toate produsele naționale de industrie casnică.

Peste drum, olăriele: cane și ureciore glôbe de țipete, cane, talere și strachini, pușculițe și fluierete, toate se pôte alcătui din pământ și arde în foc. Mai departe, în colț la respântie, vr'o cinci corturi de călușei pentru desfătarea copiilor mici și mari cari se țin țapen și mândri, de par' că nici cu strămurare nu le poți ajunge la nas, pe caii, lei și cocorii de lemn, ca pe neșă Duchipali, învêrtindu-se, pentru un gologan de țipete sunetele ascuțite ale clarinetului și bătăile monotone ale darabanei, până ameteșc.

D'aci incolo șatră de șatră, umbrar de umbrar, numai cârciumi improvizate în clipă: un butoiu de țuică și unul de vin ori de pelin, ascunse de vederea sôrelui sub un maldăr de frunđet, în fund și un grătar în față pe care se frig câteva duzini de mitnei: ecă totă marfa. Și-aci, tórâ, Neago! Vlăsceanul închină cu Ardeleanul; Olteanul precupeț bea cu mitocanul spircan. Cobza insoțesce cu isonu-i monoton scripea lăutarului

din Lupesca. Și pentru că me aflam aproape de maida-nul unde sînt tăbărite carele cu doniți și ciubere, tróce și corate, lavițe și tróne, bóte și fedeleșe precum și tóte produsele lemnăriei, écă 'n cea șatră căți-va rudari, cari și-au desfăcut marfa cu preț, bând desfătați de „cântecele nemțesci” ale unei *harpiste dela Miramare*, vorba poetului, care-și tăresce instrumentul prin noroiu ca să nu móră de fóme; ér mai dincolo căți-va ungureni ascultă „cântecele talienesci” ale unui flașnetar némaț. Numai Sêrbii și Bulgarii își păstrează originalitatea lor: zarzavatul ne-avênd trecere la Moși, bea și ei jucând de doi, după cum le cîntă cimpoiul și tambura.

Fiind în fața grădinei Heliade, după ce răsătusem tot bălcuul, intrai. La pórtă un cort d'asupra căruia un om zugrăvit în haine-albastre și cu o barbă până la glesne, stă drept ca luminarea. Mai departe bragă și limonadă rece, floricele calde, rahat bun, jocuri de belciuge, călușari și călușei; ér trecênd peste ruinele caselor marelui Heliade, écă-ne 'n grădina propriu dîșă.

Ací chef și ziafet, chioțe și cântece; mititeii sfiríie pe grătar, vinul și pelinul curg șiróie din óle noi pe gútlejuri vechi. Sub fie-care pom, o mésză 'ntinsă la care poporul suveran se ospétéză în tótă vóioșía. Burghesimea, cu socotéla la petrecere ca și la negoț, și-a adus panerele pline cu ouă rěscópte, pui ori mici fripți, țiri, ridichi și pâine, cu tot tocănul trebuincios. Ací n'au să cumpere de cât ceea ce vor bea. Și asta nu-i puțin lucru, căci bea, bea până când dá cu caciula 'n căni. Sub un pilc de arbori, trei grații din obor sulemenite, învêrtesc o chindie în papuci pe pămêntul destul de muiat de plóia din amiedă. Tóte instrumentele din cari se pot scóte câteva sunete sáritóre, ori cât de discordante, sînt în acțiune, și în fie-care boschet, pe fie-care rónđ de erbă, unde capetele au început a se încălđi, piciórele sînt puse în mișcare spre a le . . . rēcóri.

Așá dar ací ca și 'n têrg, acelaș sgomot asurđitor care-ți impúia capul. Obosisem ascultând și privind. Simțiam nevoie să respir un aer mai liber, mai liniscit. Trebuia să me întorc.

Juoia Moșilor este ínima têrgului. Tot Bucurescii, dela Vlădică până la opincă, trebuie 'n ziua aceia să mergă la Moși. Sórele încă nu-și potolesce focul arđător al rađelor sale, și tóte echipagele se îndreptéză spre calea Moșilor. Du-te atunci la șosea, locul de pre-ámblare favorit aristocrației bucurescere: nu vei găsi pe nimeni. „Hai la Moși!” e atunci salutarea ori căruia te 'ntălnesc. „Hai la Moși!” repetă atunci toți cu regretatul Schipek.* Față dar cu tot ce orașul nostru are fie mai de ném ori mai de bogat, fie mai frumos ori mai elegant, nu mai mergea să iau tramvaiul sêu trainvanul poporal. Trebuia să me cocotez și eu, măcar în cea din urmă trăsura de piața, decât nu intr' alt-ceva mai fercheș. Dar cum sînt rêu de căldură și-am acceptat să se mai potolescă sórele, unde să mai găsești trăsura la 6 césuri. Obosisem acceptând să trecă o birjă gólă, când, spre nócirea mea, un prieten, care se resfétă singur într'o largă trăsura, me zări. Un semn, pst! opresce; m'asvêrl într'ensa și „hai la Moși!” Dar încet-încet. Dela Sf. George până la Moși, pe o distanță de aproape trei kilometri, e un singur lanț de trăsuri. Se opriă cea din capêť? tóte cele vr'o opt sute cari urmau, trebuia să stea locului. Cei cari pornise cu un cés în urmă-ne pe jos, când am ajuns, erau cu mult 'nainte noastră. Necazul însă că nu puteam ajunge mai curênd, eră respălătit prin aceia că abia înaintând, aveam destul timp s'admirăm frumusețile espuse

în calea noastră. Căci nu eră feréstră, nu eră balcon, unde să nu fi fost un buchet de capete, dintre care multe destul de încântátóre, cari priviau nesfîrșita defilare a echipagelor. Și, o atracțiune mai mult, drăgălașul port național eră represintat în chipul cel mai impunêtor, atăt prin număr cât și prin frumusețe.

Ajunși la Moși, acelaș spectacol pe care-l scim. Tot ce s'adăugase eră mulțimea trásurilor și a lumii elegante.

Dar am obosit scriind. Cetitorii nu vor fi obosit cred, mai puțin cetind. Deci me voiu opri aci.

A. C. Șor.

E c h o .

Dșóra Maria are opt ani și este tot atăt de cochetă ca o fétă mare.

Ieri guvernanta o găsesce stând cu ochi închisi înaintea unui dulap cu oglindă.

— Ce faci acolo?

— Nimic.

— Cum nimic? pentru ce stai cu ochii închiși înaintea oglinzii?

— Sê-ți spui drept. Aseră tata a intrat în odăia, dar eu me făceam că dorm; atunci el dîse: „Căt este de frumósă Maria când dórme!” și eu am voit să vêd decă spune adevêrul!

*

Tatăl țarului actual, zări într'o đi pe unul din colonelii gardei sale, príncepele Galitzin, coborindu-se dintr'un birt într'o stare de beție care nu lăsă nimic de dorit.

Impêratul, fôrte máníat, merse drept la el și-i dîse:

— Te întreb chiar pe tine, ce ai face în locul meu, decă ai întalni un colonel din gardă în starea în care te vêd?

Colonel salută milităresce și respunse c'un aer grav:

— Sire, nu m'aș cobori nici odată atăt de jos pentru a adresă cuvinte unui asemenea porc.

Țarul nu se putú impededă d'a rîde și-și urmă drumul.

*

Servitor inteligent.

Gheorghe, ai dat scrisórea d-lui căpitan?

— Da, domnule.

— Ce face căpitanul?

— E sanêtos! dar ce păcat că e așá de orb!

— Cum orb! Esti nebun!

— Dêu! pe când stăteam înaintea sa, el mi-a dîs: „Da unde ții d-tea pălăria?” El nu o vedea și cu tóte acestea o aveam pe cap?

*

La lagăr, cine, va făcea unui husar observațiunea urmátóre:

— Soldații inamici sînt mult mai curați de cât voi; s'ar credé c'acum au fost scoși din cutie.

— Cum să nu fie curați, respunse husarul, de șese luni îi frecăm mereu!

*

Un călugêr fôrte sêrac, vorbiá cu episcopul eparchiot despre deosebite lucruri privitóre la mánăstirea din care călugêrul făcea parte.

— Da! — respunse călugêrul, — e bun aerul; dar ar fi cu mult mai bun decă mi-ar ținé și de

* Un talentat artist în vióră și bun compositor dela care

Camera unei Romane.

— Veți ilustrațiunea de pe pagina 289. —

Romanele antice n'au trăit în harem, precum unii cred într'un mod greșit. Încă din timpurile cele mai vechi ele au ocupat un loc mult mai onorifice în familie, decât femeile din orient, ba mult mai de frunte și decât femeile grece, cu toate că se știe, că Grecii aveau cea mai mare stimă pentru secul femeiesc.

Ordinea patriarcală în familie, sfințenia vieții conjugale și imunitatea caminului familiar deja la Etrusci se bucurau de cel mai înalt respect. Acolo se află temelia adevărată a vieții conjugale romane; acolo a fost izvorul acelor mari virtuți, pe cari atât de mult le admirăm în Romani.

Romana n'a fost sclavă seu subordinată bărbatului seu; ci consorta, svătuitoră, incurajătoare și părtășe la toate fazele vieții lui.

Romani au avea așa mare stimă față de femei, încât incurajăți de ele seversiau faptele cele mai vitejesci, și nici decât nu erau în stare să rămână lași. Un exemplu eclatant este mama lui Coriolan, cărunta Veturia, care pășese rezolută către fiul ei grozav și-l opresce d'a seversă atacul îndreptat spre orașul seu natal.

Romanul a fost liber și independent nu numai acasă, ci și afară de vatra familiară; a luat parte la toate serbările și festivitățile vieții publice.

Ilustrațiunea noastră infățișează o antică familie romană; stăpâna casei șede sub un baldachin într'o lectică naltă și privește cu plăcere copiii sei, cari trag o luntrită gătită de ei în basenul cu apă cristalină.

Fetele și servitoarele stau gata de serviciu în giurul lectice, er un negru recorește aerul cu un ventrar.

În prag apare figura imosantă a bărbatului, ținând în mână o tablă, pe care s-a schițat cuvântarea fulminantă, ce are să țină în ședința cea mai de aproape a senatului.

Un tablou plin de efect acesta, care infățișează în trăsături viue și fidele viața familiară a Romanilor antici.

I. H.

C e e n o u ?

Hymen. Dl Ioan Szabo, cleric absolut de Oradea-mare, la 24 l. c. va serba cununia sa cu domnișora Fabiola Diț, fiica dlui Mihai Diț, paroc ruten în Oradea-mare.

Plugarii români din Silha deteră a doua zi de Rusalii o reprezentățiune teatrală în curtea ospetăriei. Cu asta ocaziune s'a jucat piesele: „Cu dor“ executat de corul vocal dirijat de plugarul I. Stoicănescu; „Stăpânul, slugile, poporul“, trilog de N. Scurtescu și „Ziua triumfală“ poezie de V. Alecsandri, muzica de V. Humpel, de corul vocal; „Corona lui Ștefan, seu doi surdi“ comedie cu cântece într'un act de V. Alecsandri, dirijată de dl G. A. Petculescu, directorul teatrului român. Apoi urmă danțul. Petrecerea a avut un succes complet și a luat parte un public numeros, care a aplăudat cu plăcere pe bravii plugari.

Anunțu școlastic. În urmarea decisului ședinței lit. din 28 maiu a an. 1883 ținută în școala norm. gr. cat. rom. terminul examenelor publ. ținându în acest institut s'a defipt pe zilele 25 și 26 iunie, și anume: în 25 a. m. dela 8 d. m. dela 3 ore se vor ținé în clasele III și IV; în 26 a. m. dela 3 ore în cl. I și II er d. m. dela 3 ore se va ținé esamenul din cân-

tări cu toate clasele. Despre ce cu deplină onore se aviseză părinții elevilor școliei, precum și alți interesați și amici a-i cauzei de învățământ. Oradea-mare la 22 iunie 1883. *Directiunea.*

Ședința publică. Societatea de lectură a studenților români dela gimnasiul r. c. din Cluș ținū la 17 iunie ședința publică în casina română. Cu asta ocaziune se esecută o programă compusă din disertațiuni, declamațiuni și piese musicale. Publicul s'a depărtat multămit.

Societatea de lectură „Inocentiu M. Clainiană“ a teologilor din Blaș și-a ales pe viitorul an școlar biuroiul astfel: președinte Isidor Marcu cleric în an. III; redactor al foii societății „Furnica“ Iosif Lita cleric. an. III; notar al corespundințelor Georgiu Teran cl. a. III; cassar Nicolau Togan cleric. a. II; bibliotecar Ioan Stoica cl. a. I, rămânând a se alege la toamnă not. ședințelor dintre clericii din an. I.

Sfirșitul lumii. Dl Robert Giffen, președintele societății de statistică din Londra și șeful departamentului de statistică al ministerului de comerț, într'o conferință ținută acum câte-va zile a afirmat, într'un mod pozitiv, că rasa omenescă este condamnată să moră într'un timp indestul de apropiat, nu de foc după cum predică santele scripturi, nu de apă, după cum acest s'a mai întâmplat încă odată; nici prin rēcirea pământului, după cum dică câți-va geologi; dar prin mijlocul cel mai de temut de cât orice — prin fome. După dl Giffen, mijlocele d'a trăi devin din zi în zi mai neindestulătoare. Poporațiunile cresc cu o repeđiciune care nu este câtu-și de puțin în proporție cu pământul; trebuie prin urmare, să ne așteptăm într'o zi, care nu pôte să fie depărtată, la secarea tuturor mijlocelor, afară numai decât geniul omenesc nu va inventa alte mijloce pentru a face ca pământul să producă mai mult. Dl Giffen ea de exemplu Statele-Unite a căror poporație se indoiesce din 25 în 25 de ani dela începutul secolui. În o sută de ani, acesta poporație va fi de 800 milioane. „Acesta crescere, dică dl Giffen, este fără precedente și trebuie să fie considerată ca cel mai mare fapt politic al secolului nostru. Guvernele Europei nu pot să se mai nutrască cu ideia că sunt destinate a juca cel dintâi rol în istoria politică a acestei lumi“. Dl Giffen crede chiar că acesta progresiune nu pôte să se mențină în secolul viitor, afară numai decât omenii vor găsi mijlocul să tragă din pământ o cantitate egală de nutriment.

Călindarul săptămânei.

Ziua sept.	st. n.		Numele sântilor și serbătorile.	Sorele	
	st. v.	st. n.		resare	apune
Duminecă	12	24	Cuv. Onufrie.	4 17	7 48
Luni	13	25	Mart. Akilira.	4 18	7 48
Mărți	14	26	Prof. Eliseu.	4 18	7 47
Mercuri	15	27	Prof. Amos.	4 18	7 47
Joi	16	28	Sf. Tihon.	4 19	7 47
Vineri	17	29	Sf. Emanuil,	4 19	7 46
Sâmbetă	18	30	Sf. Leontiu.	4 20	7 46

Semestrul prim ianuarie—iunie și treiluniul al doile april—iunie va espiră cu nr. 26. Onorabili nostri abonanți sunt rugați a-și innoi abonamentele de timpuriu, căci abonanții a conto numai ne incurcă șocotile, de aceea noi nici nu putem primi asemenea abonamente.

Proprietar, redactor respundător și editor: IOSIF VULCAN.

Cu tipariul lui Eugeniu Hollósy în Oradea-mare. Strada principală nr. 274.